

HRANOVNICKÝ SPRAVODAJCA

noviny obce Hranovnica • číslo 2 • november 2024 • ročník XVII. • nepredajné • www.hranovnica.sk

Vážení spoluobčania,

Vstúpili sme do mesiaca, ktorý je zvlášť venovaný spomienke na našich zosnulých. Ľudia cez tieto dni viac, ako kedykoľvek cez rok navštevujú cintoríny, aby sa pomodlili pri hroboch svojich blízkych, aby zapálili sviečky, aby položili kvety, jednoducho, aby vyjadrili to, že nezabudli. Akýkoľvek prejav lásky a úcty voči zosnulým je krásny a má svoj zmysel, jestvuje niečo dôležitejšie, čo je dokonca viac než len to, aby sme symbolikou položenia kvetov alebo zapálenia sviečky vyjadrili, že pamätáme. Možno sa pýtate čo je dôležitejšie ako vyjadriť práve takýmto spôsobom to, že sme nezabudli?

Dôležité je aj to, aby sme sa sami za-

mysleli nad svojim životom, aby sme si pripomenuli, že jedného dňa sa naša cesta na zemi skončí a aj my budeme vidieť tento svet z „druhej strany“. Aké pocity v nás vzbudzujú tieto myšlienky? Je to azda strach, úzkosť, sklamanie alebo hnev? Alebo sa v nás skôr prebúdza zvedavosť, radosť, nádej alebo prežívame pokoj? Odpoveď na túto otázku je veľmi dôležitá, pretože poukazuje na to, akým spôsobom premýšľame o sebe, o svojom živote.

Keď počas týchto dní vstupujeme na cintoríny a prístupujeme k hrobom našich blízkych rozmyšľajme nad ich životom a skúsme vnímať situácie, ako a kde vydali svedectvo o tom, že pochopili, čo je

v živote skutočne dôležité. Okrem našich príbuzných spomínajme aj na všetkých našich predkov z obce, ktorí budovali, tvorili, formovali našu obec, našu spoločnosť a pripravili prítomnosť, ktorú vďaka nim dnes môžeme žiť... Aké poslanstvo nám naši zosnuli zanechali? Aké poslanstvo chceme po sebe zanechať my? Ak hľadáme odpoveď na tieto otázky, neznamená to, že strácame čas tým, čo je ešte pravdepodobne „daleko“ a uniká nám to, čo je tu a teraz? Nie, nestrácame, práve naopak. Odpoveď na tieto otázky nám umožňuje urobiť náš život hodnotnejším a zmysluplnejším.

S tichou úctou a pietnou spomienkou na všetkých zosnulých Vaša starostka

730. výročie prvej písomnej zmienky o Hranovnici

Tento rok je pre našu obec výnimočný tým, že si pripomíname 730. výročie prvej písomnej zmienky o našej obci.

Aj keď prvá písomná zmienka o Hranovnici pochádza z r.1294, väčšina historikov sa domnieva, že obec existovala už pred týmto dátumom, pravdepodobne od polovice, alebo 70-tých rokov 13. storočia. Pričiniť sa mali o to cister-

citi za pomoci šoltýsa Hildebranda, pričom osadníci by mali byť prevažne Nemci. Toto tvrdenie sa opiera o 2 listiny -Listina Belu IV. z r.1260, ktorou potvrdil donáciu na hranice štiavnického opátstva a z listiny z r.1271 uhorského kráľa Štefana V. V týchto listinách sa síce neuvádza žiadna zmienka o obci, ale tieto listiny uvádzajú, že hranice opátstva prebiehali až na sever-

nom úpätí Kráľovej hole. Je preto pravdepodobné, že šoltýsovi boli dané už ako jestvujúce osady. Nakoniec aj samotná listina, v ktorej sa prvýkrát uvádza názov Hranovnica uvádza, že „všetky doteraz vydané listiny strácajú platnosť“

Ak chceme vnímať doklad o prvej písomnej zmienke v celku, musíme zísť a spomenúť aj založenie kláštora v Spišskom Štiavniku. Len pre zaujímavosť... K jeho založeniu došlo v r. 1223 a malo pôvodne sledovať zámer fundácie kláštora ako rodinného mauzólea pre uloženie telesných pozostatkov kráľovnej Gertrúdy – manželky kráľa Kolomana, pôvodom z Nemecka. Tá priviedla do Uhorska so sebou mnoho Nemcov a obsadila nimi najvýhodnejšie úrady. To samozrejme vyvolalo nevôľu Maďarov, ktorí ju 28. 9. 1213 zavraždili. Jej syn Koloman povolal cisterciotv, ktorým udelil les hornádskej

doliny, aby tu založili kláštor. Nakoniec telesné pozostatky kráľovnej v kláštore neboli uložené, ale novozaložený kláštor splnil úlohy, medzi ktorými bolo i kultúrne zveľadenie okolitého územia..

Spomínali sme, že obec bola založená za pomoci šoltýsov, vysvetlime si preto krátko aj tento pojem. Šoltýsom bol nazývaný zakladateľ, lokátor dedín na nemeckom, valašskom a kopaničiarskom práve. Na základe spravidla písomnej zmluvy so zemepánom získali na založenie novej alebo osídlenie spustošenej osady výsady, ktoré im zabezpečovali výhodné majetkové pomery a dedičné richtárstvo s určitou súdnou a správnu právomocou. Po urbárskej regulácii za Márie Terézie inštitúcia šoltýstva úplne zanikla.

A práve úprave práv a povinností, ako aj získaných výhod sa

(pokračovanie na strane 2)

730. výročie prvej písomnej

(pokračovanie zo strany 1)

dotýka zmluva medzi spišským opátom Jánom a Hildebrandom zo Stojan ako šoltýsom, ktorú na žiadosť šoltýsovhov syna a vnuka uzatvorili v r. 1294 – v listine, ktorú považujeme za prvú písomnú zmienku o obci.

Túto zmluvu uzavreli pred spoločne vyvolenými sudcami. Zo zmluvy sa dozvedáme, že Hildebrandovi a jeho potomkom ako náhradu za jeho prácu a výdavky pri zakladaní Hranovnice a Kubách sa dá 120 honov a kúria v Hranovnici, to isté v Kubachoch, ako aj pivovar a mlyn a tiež stojaca voda, ktorá sa menuje rybníkom. Bez poplatku a naveky. Bez jeho dovoľenia nesmie nikto iný v týchto osadách

iný mlyn alebo pivovar postaviť. Celé dejstvo patrí panstvu s podmienkou, že sa postará o duchovných správcov tých cirkví. Spolu boli ustálené i hranice tých obcí a to od obce Štiavnik z vrchu Dubodiel cez Hornád na temeno proti ležiacej hory, odtiaľ na západ k dvom kopcom zeme, odtiaľ na sever na vrch Dubodiel, tu na východ k prvému chotáru. Obce majú svoju mieru. Mimo tých hraníc sa nesmie bez povolenia panstva kľčovať a nič zakladať. Túto listinu 20. 12. 1294 opát Ján v svojom a svojho konventu mene na žiadosť Helbrandta, syna nebohého hranovnického comesa Hildebranda a vnuka kubašského komesa pre ich vernosť ku klášturu a ochotné služba na veky potvrdil pečatou svojou aj konvent-

nou. Hildebrandovi potomkovia to s dedičstvom určite nemali ľahké, lebo následne sú dochované listiny z rôznych období, ktoré upravujú práva a majetky...

V otázkach obyvateľov obce súčasné výskumy spochybňujú tvrdenia o čisto nemeckom pôvode vtedajších obyvateľov. Zdá sa, že nemecké obyvateľstvo iba doosídľovalo osadu, v ktorej bolo pôvodne slovanské obyvateľstvo.

Okrem roľníctva sa osadilci venovali aj baníctvu, ktoré malo taký rozsah, že sa o stredovekej obci hovorí ako o banskom mestečku. O pôvode názvu obce odvodeného od staroslovanského slova granica – hranica už nepochybuje nikto. Otázkou zostáva, o akú hranicu ide. Či je to hranica me-

dzi Spišom a Gemerom, alebo hranica medzi Uhorskom a Poľskom. Toto je krátky súhrn faktov o našej obci, údaje som čerpala z materiálov PhDr. Petra Rotha, za čo mu patrí moje poďakovanie.

Výročiu prvej písomnej zmienky o obci sme prispôbili aj program tohtoročného Dňa obce. Osľavy sa začali literárno-dramatickým pásmom „Hranovnica moja“ v kinosále kultúrneho domu. Scénaristka Mgr. Tatiana Husárová Mrázová nechala priestor historickým faktom, ale aj príbehom, ktoré vykreslili život v našej obci. Od začiatku prípravy tohto programu som trvala na tom, aby priestor na vystúpenie dostali naše domáce, hranovnické deti a mládež. V scénke, ktorá približovala život,

sny a túžby malých hranovničianov, z ktorých sa stali významné osobnosti na rôznych poliach spoločenského života si veľmi presvedčivo zahrali naše najmladšie deti. Scénku zo života jedného z našich známych rodákov Elemíra Montška a druhú zo života baníkov zase stvárnil mládežníci z našej obce. Hudobnú réžiu celého pásma malo pod svojou taktovkou zoskupenie La Speranza z Popradu.

Druhá časť osláv sa odohrávala v parku pri kostole. Keď sme uvažovali o tom, ako urobiť tento park krajším, zaujímavejším, napadla nás myšlienka vytvoriť „Alej slávnych rodákov.“ Práve prípravy na osľavy boli inšpiráciou pripraviť miesto, kde si pamätnými tabuľami uctíme rodákov z našej obce, ktoré pôsobili v rôznych oblastiach spoločenského života. Kamenné bloky sme osadili okolo chodníka a rozdelili sme kategórie s menami, ktoré sme našli v historických dokumentoch, resp. v publikáciách o dejinách našej obce. Na pamätných doskách sa ocitli títo naši rodáci:

Kňazi a cirkevní hodnostári

LIPTAY, František

20.1.1829 – 18.12.1897

Ordinovaný bol 16. 8. 1853.

Pôsobil ako katolícky duchovný v Slovenskej Vsi, v roku 1854 v Poprade, 1855 v Kežmarku, 1857 v Spišskom Podhradí, 1861 ako kaplán v Chrasti nad Hornádom a od

roku 1866 ako farár v Hranovnici, neskôr (1873) ako vicedekan a školský inšpektor v štiavnickom dekanáte. O tri roky neskôr sa stal jeho dekanom. V rokoch 1884 – 1898 pôsobil v Poprade a Strážach ako farár. V čase popradského pôsobenia sa stal aj dekanom veľického dekanátu a od roku 1892 sa stal čestným spišským kanonikom.

Martin Valluš

10.6.1894 – 31.3.1968

Za kňaza bol vysvätený v roku 1917 v Spišskej kapitule Pôsobil ako kaplán, farár a učiteľ na rôznych miestach Oravy a Liptova. V roku 1927 sa stal administrátorom (správcom) a neskôr aj farárom farnosti v Dovalove. Pod jeho pôsobnosť patrili filiálky v Liptovskej Kôkave, Pribyline a na Podbanskom. Dostal sa do prostredia, kde dedina bola viac evanjelická než katolícka. Kostol sv. Martina z Tours, teda farský kostol v Dovalove bol vo veľmi zlom stave a pýtal si rekonštrukciu. Martin Valluš sa pustil do práce – v roku 1928 zabezpečil kúpu a stavbu nového organu od Rieger z Krnova. V roku 1930 prebehla generálna oprava celého chrámu – bol staticky narušený pre pohyby kopca, na ktorom bol postavený. Niekoľkokrát bol členom obecného zastupiteľstva. Počas medzivojnového obdobia bol aktívnym kultúrnym pracovníkom obce. Bol zakladateľom miestnej pobočky spolku Charitas (Karita) v Dovalove, ktorá tu hrávala divadlá. Aktívne pracoval s miestnou katolíckou mládežou. V Dovalove pôsobil do roku 1957, potom bol preložený. Zomrel v roku 1968.

Ján Hlavčák

Narodil sa 26. 7. 1923

v Hranovnici. Ako 13-ročný odchádza na 6 rokov do misijného domu Spoločnosť Božieho Slova. Po maturite na gymnáziu v SNV r.1946 sa pokúša o štúdium kňazského povolania,

zmienky o Hranovnici

ale udalosti 50tych rokov mu to neumožnili. Preto prešiel viacerými robotníckymi zamestnaniami. Do seminára sa dostal na sklonku 60-tych rokov. Vtedy absolvoval 9 semestrov na bohosloveckej fakulte. Z fakulty bol vylúčený pre postoj k udalostiam r.1968. Pracoval ako kostolník v Českých Budejoviaciach, 9 rokov ako vrátnik biskupského úradu na Spšskej kapitule. V r. 1990 sa dočkal ukončenia štúdií a 16. 6. 1990 bol vysvätený za kňaza ako 67-ročný. Pôsobil ako kaplán v Sp. Podhradí, v Nižných Ružbachoch a od r.1992 ako fárar v Oravskom Bielom Potoku. Zomrel 3.9.2017. Pochovaný je v Spišskej Kapitule.

Pedagógovia a riaditelia škôl

Matej Slavkovský

29.1.1797 – 16.5.1829 V r. 1824 – 1829 bol profesorom evanjelického lýcea v Kežmarku.

Ján Tomaj

Narodený 14. 12. 1881. Matematiku študoval v Kluži. Pôsobil ako profesor na gymnáziách v Oradei, Levoči, Košiciach. Ako riaditeľ pôsobil na gymnáziu v Leviciach a Skalici. Zomrel 3.3.1927

Jozef Malatin

Narodený sa 5.3.1910 v Hranovnici. Absolvoval Ústav pre výchovu učiteľov národných škôl v Sp. Kapitule.

V r. 1931 prišiel na Oravu,

neskôr do Višňového pri Žiline. Spolu s manželkou – učiteľkou navrhovali divadlá, viedli spevácky zbor, založili kino, sám pôsobil aj ako organista.. V čase SNP bol priamy účastník povstania bol zajatý, odvečený do tábora v nemeckom Altenburgu. Po oslobodení sa s podlomeným zdravím vrátil a stal sa riaditeľom Národnej školy v Žiline. Zavádzal polytechnickú výchovu, za čo bol ocenený Ministerstvom školstva. Zomrel v r.1991.

PhDr. Pavol Malatin

Narodený sa 19. 7. 1913 v Hranovnici. Študoval na gymnáziu v SNV a Ružomberku. Na filozofickej fakulte v Bratislave študoval francúzsky a latinský jazyk. Študoval aj v Grenobli. Učil na viacerých školách. Bol riaditeľom gymnázia v Revúcej, od r. 1952 riaditeľom gymnázia v SNV. Bol spoluautorom učebnice francúzskeho jazyka pre 7.a 8. ročník základných škôl. Zomrel 13.6.1971.

Štefan Raček

Narodený sa 12. 7. 1913 v Hranovnici. Študoval na gymnáziu v SNV, univerzitné štúdiá na filozofickej fakulte na Karlovej univerzite v Prahe a v Bratislave. Počas SNP pôsobil ako spravodajský dôstojník. Pôsobil ako učiteľ na viacerých gymnáziách – Martin, Michalovce, Ružomberok, Kežmarok, Levoča. Ako riaditeľ pôsobil na na gymnáziu v Trstenej a v Košiciach. Zomrel 12.4.1998.

Juraj Palguta

21. 9. 1914 – 25. 10. 2002

Vyštudoval Univerzitu v Bratislave odbor slovenský jazyk – výtvarná výchova. Po ukončení školy pôsobil ako učiteľ Národnej školy v Šuňave. Počas prezenčnej vojenskej služby absolvoval v rokoch 1938 – 39 školu pre dôstojníkov v zálohe a v dobe Slovenského národného povsta-

nia prevzal správu vojenských budov, kde pracoval už od roku 1940. Po skončení druhej svetovej vojny bol v rokoch 1945 – 1950 riaditeľom Národnej školy v Hranovnici. Po roku 1950 pôsobil 27 rokov ako učiteľ v Dobšinej. Po odchode na dôchodok sa vrátil do Hranovnice, kde sa venoval histórii obce, ktorú dokumentoval aj graficky.

Úspešní rodáci

Jozef Habovský narodil sa v Hranovnici 4. augusta 1894. Tu sa zoznámil aj s bulharským cárom Ferdinandom Coburgským, do ktorého služieb vstúpil ako päťnásťročný. Napriek tomu, že ho lákalo lesníctvo, po nástupe k práci u bulharského cára sa už k lesníctvu nedostal a stal sa cárovým komorníkom. V službách bulharského cára zostal Jozef Habovský až do jeho smrti v roku 1948 a od svojho pána už nikdy neodlúčil i keď často býval vo svojom dome v Hranovnici. Po smrti svojho pána zostal v Coburgu, kde sa okrem iného živil aj ako pracovník tamjšieho prírodovedného múzea. V literatúre sa môžeme dočítať, že komorník Habovský dostal za svoje služby viacero ocenení a darov. Citujem: „... zlaté manžetové gombíky ozdobené dra-

hými kameňmi a pri narodení syna retiazku. Medzi darmi nájdeme tiež vreckové hodinky od talianskeho kráľa Viktora Emanuela, medaily, ale aj cárovu kameru a vypchaného vtáka – tetrova, ktorému Ferdinand pripisoval veľký magický význam. „Mnohé z týchto vecí doniesol jeho syn Jozef Habovský do Hranovnice aby sa zachovali pre budúce generácie.“

Montško, Elemír

(28. 5. 1900 Hranovnica – „modrotlačiar – vyučil sa farbiarstvu u starého otca v Starej Ľubovni. Zomrel 12. 10. 1974. Bol posledným spišským modrotlačiarom.

Pavol VITKO

Pavol Vitko sa narodil 27.5.1922 v Hranovnici ako syn remeňára. V roku 1941 maturoval na Gymnázium v Spišskej Novej Vsi, v štúdiách pokračoval na Vysokej škole technickej v Bratislave a prepuknutí vojny pokračoval v štúdiách Obchodnej univerzity vo Viedni promoval s doktorátom v roku 1946 a vrátil sa na Slovensko. Nastúpil ako tajomník generálneho riaditeľa v Považských celulózických a papierní Ružomberok národný podnik. V roku 1948 emigroval najprv do Rakúska a potom do Austrálie, kde začal pracovať pri čistič lokomotív, neskôr ako policajt, neskôr ekonóm v medzinárodnej spoločnosti International Construction, neskôr hlavný ekonóm firmy Hochtief pri výstavbe elektrárne. Po dokončení

elektrárne začal podnikáť s vlastnou formou Paul Vitko Construction. Potom sa stal finančným riaditeľom spoločnosti Transfield Queensland, ktorá zamestnávala viac ako 10 000 ľudí. Prednášal na Univerzite v Brisbane slovenčinu, češtinu a nemčinu, bol súdny tlmočník. Predstavitelia mesta Brisbane po ňom pomenovali ulicu VITKO Street. Bol jedným zo zakladateľov Združenia austrálskych Slovákov v Queenslande, tiež slovenského rozhlasu v Austrálii. V roku 2005 mu Matica Sloven-

(pokračovanie na strane 4)

730. výročie prvej písomnej zmienky o Hranovnici

(dokončenie zo strany 3)

ská udelila Pamätnú medailu Za zásluhy o rozvoj slovenského života v Austrálii. Zomrel 22.5.2014 v Brisbane Austrália.

Mjr. Ing. Ján Pitoňák

Narodil sa 9.12.1939 – bol cvičiteľom leteckej akrobatiky 1.čsl. kozmonauta Vladimíra Remeka na Vysokej vojenskej leteckej škole v Košiciach. Zomrel 11.3.1983

Športovci

PaedDr. Vincent-Viliam Lafko, CSc.

Narodil sa 7.6.1945 v Hranovnici. Študoval na gymnáziu v Levoči, na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove. Vzdelanie si rozšíril na FTVŠ v Bratislave. Pracoval na Pe-

dagogickej fakulte v Prešove, kde sa venoval oblasti teórie a didaktiky hádzanej a teórii športu. S hádzanou začínal v Levoči v TJ Slovan. Hráčom 1.ligy v Tatrane Prešov sa stal r.1963. V Prešove získal titul majstra ČSSR v r.1971. celkovo 50 krát reprezentoval ČSSR a bol členom strieborného olympijského družstva na OH v Mníchove. Venoval sa trénerstvu, po osamostatnení Slovenska bol prvým reprezentáčnym trénerom hádzanárov SR. Zomrel 15.12.2012.

Verím, že odhalením týchto pamätných tabúľ sa otvorila tradícia, vďaka ktorej budú v budúcnosti v „našej“ aleji pribúdať mená ďalších úspešných...

Oslavy pokračovali aj pripomenutím si banskej histórie našej obce. Za prítomnosti členov Banického spolku horného Spiša a funkcionárov banických organizácií sme si priblížili kúsok tejto časti histórie.

Pátrali ste niekedy po tom, prečo má naša obec v erbe a v pečati sv. Barboru, patrónku baníkov?

Na základe komplexného výskumu ťažby a spracovania rúd medzi Hranovnicou a Vernárom je možné povedať, že v chotári boli dobývané železné aj medené rudy.

Významný uhorský veced Matej Bel píše: „Hranovnica, mesto, leží na mieste veľmi príjemnom, niekedy sa medzi banské mestá počíta a privilégiami dávných kráľov bola podporovaná. Mesto malo skladište na meď (Kupferhaus), neskoršie pre obchodný tovar.

Druhý hmatateľný dôkaz poskytujú nápis na kalichu v hranovnickom kostole, kde je napísané Oppidum montani de Grenitz – Banské mestečko Hranovnica.

Baníctvo na Spiši máme doložené už pravekých dôb. V okolí Hranovnice sa s ním stretávame v 12. – 13. storočí. Dá sa predpokladať, že s kutaním rúd začali ako prví v hornádskej doline cisterciti, v okolí Hincavy, neskôr toto právo postúpili šoltýsom. Od nich právo ťažby s hutami a hámrom odkúpili v r. 1474 letanovskí kartuziáni,

ktorí ich dali v r.1518 Hranovnici do prenájmu.

Po následnom úpadku baníctva v oblasti na konci 15. stor. v súvislosti s obchodom s medou, za ktorým stáli Thurzovci sa Hranovnica stala hospodársky najvýznamnejšou zo všetkých okolitých obcí, pretože mala už spomínaný Kupferhaus.

V období Márie Terézie sa baníctvo opäť začalo rozmáhať a jezuiti zriadili v hranovnickej doline nové pece a hámor.

1765 panstvo prevzalo hutníctvo do domácej správy a baníci pracovali v čiernej doline, Hámor vzal do prenájmu istý Satoris. Ďalšia známa práca v novej bani v hranovnickej doline v brehu za potokom sa začala 24.2.1772. Baňa bola venovaná sv. trom kráľom. V dobe vlády Jozefa II. Založil Tomáš Šavel z Hranovnice štôľnu sv. Jána.

Podľa svedectva baníckych účtov z roku 1789 – 90 sa v hranovnickej bani vo „Vysokej“ už len skromne pokračovalo v práci a tovar vyvážali do Poľska.

Posledné zmienky o hutníctve sa nachádzajú v literatúre zo začiatku 20.storočia, kde sa spomína baňa na železnú struku.

Dnes vieme, že v okolí hámru sú značné stopy opustených banských diel, južné okolie na seve-

rozápád od Vernára, medzi Prednou hoľou a Človečou hlavou nájdeme prepadnuté štôľne, rozláhlé haldy a zavalené pingy, ktoré svedčia o značne intenzívnej banskej činnosti.

Naša obec je zaradená na tzv. Slovenskej banskej ceste, v takýchto lokalitách osadzujú banské vozíky ako symboly a pamätníky v mestách a obciach, kde sa vykonávala banská ťažba spolu s informačnými tabuľkami.

Poslednou časťou osláv bol zábavný program v hasičskom areáli Lúčka, kde sa o vynikajúcu zábavu postarali Čarovné ostrohy, ktoré spájajú folklór s rockom, folklórny súbor Orgonina z Vranova n. Topľou, tanečná skupina BOW SŠ ZUŠ Letná Poprad, hudobná skupina Smola a hrušky a o skvelú tanečnú zábavu do neskorých nočných hodín sa staral DJ Twenty five Express party.

Zo zasadnutí obecného zastupiteľstva

Šestnásťte zasadnutie sa konalo v máji. Bola schválená úprava Zásad hospodárenia s majetkom obce, kde sa upravovali ceny nájomného v nebytových priestoroch obecného úradu. Poslanci schválili rozpočtové opatrenie č. 2, ktorým sa upravovali finančné operácie tak, aby rozpočet obce zostal vyrovnaný. Zároveň boli schválené podmienky Obchodnej verejnej súťaže na predaj pozemkov pri cintoríne. OVS bola následne vyhlásená, záujem o kúpu týchto pozemkov neprejavil nikto.

V poradí sedemnásťte zasadnutie prebehlo v júni.

Hlavný kontrolór obce predniesol odborné stanovisko hlavného kontrolóra k záverečnému účtu obce za rok 2023. Následne bol záverečný účet obce schválený bez výhrad s určením použitia prebytku hospodárenia vo výške 10 % na tvorbu rezervného fondu obce a 90 % prebytku na tvorbu kapitálového fondu. Po prerokovaní a príprave plánu investícií na rok 2024 na finančnej komisii bol tento plán schválený. V súvislosti s týmto plánom bolo následne prijaté aj rozpočtové opatrenie č. 3, kde sa vyčlenili kapitálové výdavky na schválené

investície vo výške 400 tis. €.

V auguste sa poslanci zišli na osemnásťtom zasadnutí. Hlavný kontrolór predstavil plán kontrolnej činnosti na 2. polrok 2024. Upravil sa plán investičných akcií, kde boli doplnené investície na projektovú dokumentáciu na plánované stavebné akcie, pribudli opravy miestnych komunikácií. Bolo prijaté rozpočtové opatrenie č. 4, ktoré reflektovalo na potrebu úpravy bežného rozpočtu v súvislosti s výpadkom podielových daní pre samosprávy. Predpokladaný výpadok podielových daní pre našu

obec je do konca roka vo výške 100 tis. €. Na základe tejto predikcie je nutné vytvoriť rezervu tak, aby rozpočet zostal vyrovnaný.

Devätnásťte zasadnutie sa konalo v októbri 2024. vypočuli sme si Správu o výchovno-vzdelávacej činnosti v Základnej škole za školský rok 2023/24. Poslanci zobrali na vedomie Monitorovaciu správu o plnení rozpočtu obce za prvý polrok, bolo schválené zapojenie sa obce do výzvy na odstránenie dvojzmennej prevádzky v základnej škole z Plánu obnovy.

(st)

Zo života obce, čo sa darí a teší nás, čo menej, ale neodrádza...

Naplánované stavebné akcie sa nám podarilo rozbehnúť až po stavebných konaniach, ktoré sa z rôznych príčin, predovšetkým pre čakacie lehoty na vyjadrenia dotknutých orgánov, značne predlžovali. Z plánovaných akcií sa podarilo:

- Máme za sebou dobudovanie verejného osvetlenia v parku a okolo novovybudovaného chodníka na ulici Hviezdoslavovej.

- V súčasnosti prebiehajú stavebné práce na vybudovaní chodníka a autobusovej zastávky na ulici Družstevnej.

- Opravili sme rigol na ulici Lúčnej. Problém s vodou po výdatných dažďoch v tejto lokalite je komplikovaný na riešenie a vyžaduje vybudovanie vodozádržných opatrení v lokalite nad rodinnými domami. Vzhľadom na majetkové usporiadanie pozemkov dotknutého územia je akákoľvek realizácia veľmi náročná. Osadili sme 3 kalové jamy, ktoré by mohli aspoň čiastočne zachytiť pri privalových dažďoch naplavenú hlinu z polí a vyrovnali sme rigol, ktorý bol v tejto časti ulice prepadnutý a nerovný na viacerých miestach.

- Na ulici Sládkovičovej od budovy obecného úradu po cintorín a taktiež na najhoršej časti ulice Mlynskej je opravený a zrenovovaný asfaltový povrch.

- Po podpise zmluvy na realizáciu projektu Zníženie energetickej náročnosti budovy hasičskej zbrojnice prebieha momen-

tálne verejné obstarávanie na zhotoviteľa diela.

- V lete pokračovali čiastkové práce v interiéri Domu smútku, obklady, osadenie umývadiel, toalety v zóne na manipuláciu s telesnými pozostatkami zomrelých, toaleta pre verejnosť, maľovanie v týchto častiach. Maľovanie centrálného kríža na novom cintoríne.

- V poslednom vydaní nášho spravodajca sme Vás informovali, že čakáme na znovuo tvorenie výzvy na modernizáciu základnej školy, ktorej súčasťou je vybudovanie telocvične a vonkajšieho multifunkčného ihriska v areáli. Výzva bola v apríli tohto roku vyhlásená, ale žiaľ, nemilým prekvapením, dá sa povedať až úderom „pod pás“ bola podmienka, že táto výzva nie je určená zriaďovateľom škôl, ktorí organizujú školské vyučovanie v dvojzmennej prevádzke. Laicky povedané, z možnosti zapojenia sa do tohto projektu nás vyradili hneď v prvom kole. Pokračujeme v stavebnom konaní, sledujeme možnosti iných výziev, prípadne uvažujeme o financovaní z vlastných zdrojov formou úveru.

- Z minulého roku sme presunu-

li akciu vybudovania športového ihriska na ulici SNP, oproti výrobnéj hale. Žiaľ, ani v tomto roku stavba nebude realizovaná, nakoľko stavebné konanie prerušil námietkou majiteľ susednej nehnuteľnosti. Doplňili sme požadované námietky v projektovej dokumentácii, stavebné konanie je obnovené. Výsledok uvidíme... V tomto kalendárnom roku je už však realizácia nereálna.

- Máme spracovanú projektovú dokumentáciu na opravu mostov – pri reštaurácii Delta a pešia lávka pri kostole. Kompletná PD bola zhotovená v septembri, nenašli sme už zhotoviteľa, ktorý by opravu zrealizoval ešte v tomto roku.

- Máme záujem zapojiť sa do výzvy na detské ihriská, po dobudovaní chodníka a zastávky by sa mala časť voľného priestranstva využiť ako oplotené detské ihrisko, ostatná časť bude upravená ako verejná zeleň.

(st)

Škola dookola...

Vážení spoluobčania, dovoľte, aby som Vás informovala o pripravovanej zmene legislatívy, ktorá výrazne zasiahla do plánov obce a viedla k nutnosti prijatia nových rozhodnutí. Z predchádzajúcich vydaní spravodaja, ale aj zo sledovania diania v obci viete, že obec sa doteraz nezapojila do výzvy na odstránenie dvojzmennej prevádzky v škole. Tento problém sme plánovali vyriešiť umiestnením prvkov do novej budovy Materskej školy na ul. SNP po uplynutí 5 rokov udržateľnosti projektu, dokedy musí slúžiť výlučne ako materská škola. (r.2026-27) Už sme Vás informovali o tom, že táto budova v súčasnosti zďaleka nenapĺňa svoj kapacitný potenciál a veľa priestorov budovy nie je využitých. Víziou bolo následné dobudovanie jednoduchej budovy, ktorá by sa napojila na existujúcu stavbu MŠ, kde by boli umiestnení žiaci druhých a tretích ročníkov, naplno by sa využila kapacita školskej kuchyne a jedálne pri MŠ, ktorá taktiež nie je kapacitne využitá. Svoje plány sme prezentovali na viacerých rokovaníach so zástupcami ministerstva školstva, či delegácií z Úrady vlády splnomocnenca pre rómske komunity, zatiaľ ako víziu do budúcnosti. V auguste 2024 nám zástupcovia ministerstva školstva oznámili, že sa pripravuje novela zákona, ktorým bude zakázaná dvojzmenná prevádzka v školách a že bude potrebné na túto situáciu reagovať. Vládny návrh je v týchto dňoch v schvaľovacom procese.

Dovoľm si upriamiť Vašu pozornosť na časť návrhu zákona:

(3) Školské vyučovanie v základnej škole možno po 1. januári 2025 organizovať aj v popoludňajších hodinách, do

a) 31. augusta 2025, ak sa v základnej škole organizovalo k 15. septembru 2024 a ministerstvo školstva ju nezapíše do 30. júna 2025 do registra podľa odseku 4,

b) 31. augusta 2029, ak sa v základnej škole organizovalo k 15. septembru 2024 a ministerstvo školstva ju zapíše do 30. júna 2025 do registra podľa odseku 4.

(4) Ministerstvo školstva zapíše do registra základných škôl, ktoré môžu organizovať školské vyučovanie aj v popoludňajších hodinách základnú školu, ak jej zriaďovateľ predloží ministerstvu školstva do 31. marca 2025

a) prevádzkový poriadok základnej školy,

b) právoplatné rozhodnutie v konaní o uvedenie priestorov zariadenia pre deti a mládež a o schválenie prevádzkového poriadku príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva,

c) memorandum o spolupráci s cieľom odstránenia dvojzmennej prevádzky medzi zriaďovateľom a ministerstvom školstva,

d) dokumentáciu k ukončenému verejnému obstarávaniu na stavbu alebo na stavebné práce, prostredníctvom ktorých bude zabezpečené odstránenie školského vyučovania v popoludňajších hodinách, vrátane účinnej zmluvy s úspešným uchádzačom.

16.10.2024 navštívil našu obec minister školstva Tomáš Drucker, ktorý osobne prišiel preveriť situáciu a nájsť riešenia priamo v obci. Na spoločnom rokovaní sme rozoberali problémy v našej základnej škole,

predstavili sme možné riešenia. Pán minister sa však jednoznačne vyjadril, že prístavba k materskej škole nebude možná, pretože nesplní podmienky desegregačného plánu, ktorým je ministerstvo viazané pri čerpaní financií z EÚ. Možnosť, aby obec financovala stavbu v lokalite pri MŠ z vlastných zdrojov taktiež vylúčil, nakoľko práve pre už spomínaný desegregačný plán by takáto škola vybudovaná v lokalite, kde je sústredených viacero rómskych obydľí, nemohla byť zapísaná do registra škôl.

Zároveň sme sa dozvedeli, že ak existujúca škola nebude zaradená do registra podľa vyššie citovaného návrhu, zostane povinnosť umiestniť žiakov v nasledujúcom školskom roku zriaďovateľovi – teda obci. Obci bude doručený zoznam okolitých škôl s voľnou kapacitou a bude musieť sama zariadiť umiestnenie žiakov neprijatých z kapacitných dôvodov do okolitých škôl. V našej obci to znamená približne 120 žiakov, ktorých umiestnenie v okolitých školách sa nedá zrealizovať. Ak si obec túto povinnosť, ktorá jej vyplýva z preneseného výkonu školskej správy na úseku školstva nesplní, dostane sa do správneho konania. Je ťažké predpovedať, čo by konkrétne

to pre obec znamenalo, aké sankcie by zo správneho konania vyplynuli, isté však je, že by konanie pokračovalo dovtedy, kým obec problém už v budúcom školskom roku nezákonnej dvojzmennej prevádzky neodstráni. Nakoľko nie sú dočerpané financie zo stále otvorenej výzvy na vybudovanie nových kapacít, podľa odpovede, ktorú sme z ministerstva obdržali, nová výzva vyhlásená už nebude. Obec má stále šancu zapojiť sa do otvorenej výzvy, aj keď termíny sú vskutku hraničné.

Vzhľadom na citlivosť a kontroverznosť tejto témy starostka obce zvolala verejné zhromaždenie obyvateľov v nedeľu 20.10.2024, kde spolu s poslancami vysvetlila možnosti, ktoré má obec v tejto situácii. Po zvážení možných finančných dopadov na rozpočet obce sa poslanci zhodli na tom, že je potrebné urýchlene sa pokúsiť získať financie na vyriešenie dvojzmennej prevádzky z Plánu obnovy a začať všetky administratívne úkony súvisiace s verejným obstarávaním a podaním Žiadosti o nenávratný finančný príspevok. Ak sa nám podarí takúto pomoc získať, výsledkom by mala byť nová, jednoduchá, samostatne stojaca modulárna stavba v areáli školského dvora.

(st)

Obecná knižnica je úspešná v projektoch pre rok 2024

u. fond na podporu umenia

V roku 2024 Obecná knižnica v Hranovnici uspela vo dvoch projektoch na poskytnutie finančných prostriedkov z verejných zdrojov. V projekte č. 24-514-03886 Litera-túra: doplnenie knižničného fondu, získala knižnica 1000,- eurovú dotáciu na nákup literatúry pre knižnicu. Obec sa na tomto projekte zúčastňuje spolu-časťou vo výške 111,50 eur. Časť finančných prostriedkov je už vyčerpaná, zakúpená bola prevažne beletria a veselá náučná literatúra pre deti a mládež. Druhú časť finančných prostriedkov vyčerpáme v predvianočnom čase, kedy prichádzajú do predajní dlho očakávané tituly známych spisovateľov, pripravené pre toto obdobie. Dohromady bude zakúpených približne 120 ks kníh rôznych žánrov. V druhom projekte č. 24-512-01775 Kráčame s dobou, kráčajte s nami, knižnica

použije finančné prostriedky vo výške 2000,- eur na zútlunenie a spríjemnenie knižničných priestorov. Zakúpené sú už sedacie vaky rôznych tvarov a farieb, známe aj ako tulivaky. V knižnici pribudne nová skriňa pre uloženie pracovného materiálu a dokladov, na ktorú FPU prispeje sumou 700,- eur. Z poslednej čiastky z dotácie knižnica zakúpi nové, pevnejšie a farebnejšie rozradňovače pre knihy za 420,- eur, v spolupráci s obcou, vo výške 500,- eur. Obecná knižnica poskytuje svojim používateľom štandardné knižnično-informačné služby, o ktoré je zo strany používateľov záujem. Zatiaľ stále prebieha úprava a doplnenie knižničnej zbierky, ako aj priestorov. Čítanie má pre ľudí špecifické výhody v každom veku. Môže zmeniť vašu psychiku, myslenie aj náladu k lepšiemu, preto prijmite pozvanie do Obecnej knižnice v Hranovnici. Tešíme sa na Vás každý pondelok a stredu od 7.30 do 17.00 hod.

Z. Benková

Deň narcisov 2024 - podakovanie

Vážení občania, 18. apríla 2024 sa na celom Slovensku konal 28. ročník Dňa narcisov, jedinej verejno-prospešnej finančnej zbierky Ligy proti rakovine.

Len v tento jediný deň vystupuje v úlohe symbolu nádeje, spolupatričnosti a pomoci všetkým, ktorí bojujú so zákerou chorobou, a je prejavom solidarity a morálnej podpory pre chorých s odkazom, že je okolo nich veľa ľudí, ktorí na nich myslia a pomôžu ako môžu.

Ďakujeme všetkým prispievateľom a organizátorom za ochotu. Suma, ktorá sa vyzbierala v našej obci na boj proti rakovine počas tohtoročného Dňa narcisov je 250,50 eur. Výnos zo zbierky bude použitý podľa Generálnej rady Ligy proti rakovine na služby a aktivity v prospech onkologických pacientov.

Za všetky finančné prostriedky ešte raz ďakujeme!

Z. Benková

Riaditeľ Národnej transfúznej služby na Slovensku Ing. Ivan Oleár, MBA, (prvý zľava) s kolektívom mobilného výjazdu NTS Poprad na výjazde v Hranovnici

Z činnosti MS SČK Hranovnica

Miestny spolok SČK začal svoju činnosť v tomto roku netradične. Už v januári sa v spolupráci s Obecným úradom konalo ocenenie občanov, ktorí získali Jánskeho plaketu – ocenenie za dobrovoľné darovanie krvi. O tejto udalosti sme už informovali v prvom čísle Hranovnického spravodajcu.

Následne sa v marci konal jarný odber krvi, ktorý sme prvýkrát organizovali v pondelok. K tomuto termínu sme pristúpili na základe žiadosti viacerých darcov, ktorí nemali záujem darovať krv v nedeľu. Ako sa ukázalo, toto riešenie nebolo šťastné a tak sme sa na jeseň vrátili k pôvodnému, rokmi osvedčenému termínu darovania krvi v nedeľu. Spomínaného jarného odberu sa zúčastnilo 20 občanov, z ktorých iba sedemnásti krv aj darovali.

Miestny spolok má už viac ako polstoročia trvajúci patronát nad pomníkmi a hrobmi bojovníkov padlých v Slovenskom národnom povstaní a tak sme sa pri príležitosti osemdesiatročného výročia tejto udalosti venovali pamiatke padlých tým, že sme upravili pomník nad hrobom padlých na miestnom cintoríne a tiež položením vencov

pri pomníku padlých Pod Dubinou. Tejto slávnostnej akcie sa okrem členov Miestneho spolku a členov Slovenské zväzu protifašistických bojovníkov zúčastnili aj rodinní príslušníci padlých vojakov. Táto spoločná akcia sa uskutočnila už deviatykrát.

V septembri sa organizoval jesenný odber krvi, ktorého sa zúčastnilo celkovo 21 občanov, z ktorých krv mohli darovať osemnásti. Z nich bol jeden prvodarca. Mimoriadnou udalosťou bolo, že túto akciu navštívil aj riaditeľ Národnej transfúznej služby na Slovensku pán Ing. Ivan Oleár, MBA, ktorý poďakoval organizátorom z Miestneho spolku aj členom mobilnej jednotky NTS Poprad pod vedením pani primárky MUDr. Barbory Halavin Brezovskej. Vyjadril spokojnosť s priebehom akcie a všetkým zaželal veľa chuti do ďalšej práce.

Miestny spolok plánuje ešte v tomto kalendárnom roku zorganizovať v spolupráci s obcou 13. decembra adventný koncert v rímskokatolíckom kostole a na záver kalendárneho roka ešte skromným darčekom oceniť darcov krvi, ktorí sa zúčastnili jarného alebo jesenného odberu krvi.

Eva Rothová

11. októbra sme si pripomenuli tradíciu modrotlačiarenskeho remesla

Modrotlačiarenská dielňa oslavuje tento rok 200 rokov od jej založenia a zároveň 50 rokov od ukončenia jej prevádzky. Tieto okružliny sme si 11. októbra pripomenuli svätou omšou na úmysel posledného hranovnického majstra Elemíra Montška v kostole sv. Jána Krstiteľa, a spomienkovým stretnutím občanov v klube obce, ktoré bolo spojené s prezentáciou a výstavou venovanou modrotlačiarenskej tvorbe Elemíra Montška.

Modrotlač je remeselná technika zameraná na zdobenie a farbenie tkanín, zapísaná od roku 2018 do reprezentatívneho zoznamu svetového nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO. Ide o druh negatívnej tlače, pri ktorej sa najprv na látku potláča vzor a potom sa celá látka namáča vo farbe. Kašovitá zmes na potláčanie sa nazýva pap, zabráni vniknutiu farby do látky. Základnou zložkou

farbiva je indigo ktoré sa požíva dodnes na farbenie džínsov.

Tradícia modrotlače je oveľa dlhšia ako len 200 rokov. Najstaršie dôkazy o látkach farbených indigom s bielym vzorom, pochádzajú z ranokresťanských hrobov zo 4. storočia z Egypta. V Európe sa modrotlač udomácnila v 16. storočí a veľmi rýchlo si získala obľubu. Najstaršia datovaná modrotlač z územia Slovenska je uchovávaná v Stredoslovenskom múzeu v Banskej Bystrici, a je ňou oblečka s nápisom „V kremnici 1783,“. Dielne na výrobu modrotlače boli sústredené v oblastiach, kde sa darilo technickej plodine – ľanu. Najviac ľanu sa v minulosti pestovalo práve na Orave, Liptove a Spiši. Popularita modrotlače bola kedysi taká veľká, že dielne sa nachádzali v každom meste. Samostatná dielňa bola napríklad na Štrbe, v Stratenej, aj každá mestská časť Popradu mala kedy vlastnú dielňu.

Modrotlačiarenskú dielňu v Hranovnici založil Ján Nehrer roku 1824. Môžeme spomenúť že je to tesne po veľkom požiari v roku 1820, kedy celá obec do tla vyhorela a stavala sa od znova. K vybudovaniu dielne v obci, prispel aj faktor toho, že mešťania strácali o modrotlač záujem, a väčší odbyť bol na vidieku. Najdôležitejšie bolo, že Hranovničania boli dobrí v pestovaní ľanu (v tej dobe

jedna rodina ročne vyprodukovala okolo 80 metrov). Úpadok plátenníctva a farbiarstva na Spiši však spôsobilo založenie mechanickej tkáčovne a pradiarne v Kežmarku roku 1860.

Po smrti J. Nehrera prebral dielňu v roku 1827 Samuel Kozábek z Liptovského Hrádku a po jeho smrti v roku 1871, kúpil dielňu Michal Urban – starý otec posledného hranovnického majstra Elemíra Montška. „Eli Báci,“ ako ho mnohí volali, sa narodil 28. 5. 1900 Kornelovi Montškovi a Klotilde Montškovej rod. Pallánovej. Bol najstarším synom spomedzi šiestich detí. Dielňu prebral ako 25 ročný po náhlej smrti jeho otca. V prvých rokoch mu pomáhala matka aj starý otec. Najväčšou pomocníčkou v dielni mu bola až do konca života jeho mladšia sestra Cecília. Farbil plátno na rôzne využitie, ako napr. periny, závesy, košeľe, ale hlavne pre tradičný odev žien z okolia – najmä pre ženy z Vernára, Važca, Batizoviec, Liptovskej Tepličky, ale aj z ďalekých Torysiak. V zime, keď bolo práce menej, chodil na saniach po jarmokoch do Levoče, Spišskej Novej Vsi, alebo Spišskej Sobo-

ty a Brezna. Ľudia boli s jeho výrobkami spokojní a dielňa mala výbornú reputáciu. E. Montško sa tiež špecializoval aj na zložitejšie, viacfarebné potlače. Veľmi obľúbené a drahé boli zelené, žlté, červené, svetlo modré vzory, alebo kombinácie niekoľkých týchto farieb.

Po tom, čo sa plátno nafarbí, sa zbaví kašovitej zmesi - papu, s ktorým sa potlačala látka. Plátno sa pralo v jemnom roztoku kyseliny sírovej. Všetok odpad z farbenia putoval do rieky za dielňou. Možno si mnohí obyvatelia obce s úsmevom spomenú, ako im v rieke plávali len modré ryby, a aj to, niektoré „naopak“. Tu je nutné dodať, že množstvo chemikálií, ktoré v minulosti farbári používali,

sú dnes zakázané. Záverečným procesom pre nafarbenú látku bolo mangľovanie – žehlenie tlakom, ktoré dodávalo látke potrebný lesk. V roku 1927 po veľkom požiari obce, bol mangel postavený v stodole, za obytnou časťou. Fungoval na princípe gápla na konský pohon. Dĺžka mangľovacej plochy je viac ako 11 metrov, čo z neho robí najväčší mangel na Slovensku. Od roku 2019 je zrekonštruovaný a plne funkčný.

Zmeny vo fungovaní nastali po roku 1953, kedy bola Montškovi odňatá živnosť, a musel za (jeho slovami) „smiešne peniaze“ farbiť pre ÚLUV, a na riadnu robotu neostal čas. Hranovnickému družstvu bol povinný odovzdať koňa.

Ten tvrdú prácu na poliach, ktorú nikdy nerobil, nezvládol. Napriek tomu, ešte začiatkom 70. rokov odovzdal posledné objednávky ženám z okolitých dedín. Elemír Montško zomrel 12. októbra 1974 ako bezdetný a bez testamentu. Jeho smrťou dielňa ukončila prevádzku. Na Slovensku potom zostala už len jedna modrotlačiarenská dielňa v Púchove. Sestra Cecília hranovnickú dielňu aj s vybavením, v roku 1980 predala Podtatranskému múzeu v Poprade. Budova bola vyhlásená za Národnú kultúrnu pamiatku, a v roku 2003 sa vrátila pod správu obce. Ide o poslednú pôvodnú zachovalú modrotlačiarensku dielňu na Slovensku.

Adam Benko

Noc s Andersenom 2024

Obecná knižnica pripravila v piatok 19. apríla 2024 podujatie „Noc s Andersenom“, najznámejšie čitateľské podujatie pre deti 1. až 4. ročníka základných škôl, na podporu čítania a vytvárania kamarátskych vzťahov. Toto podujatie sa každoročne organizuje pri príležitosti výročia narodenia dánskeho rozprávkaru Hansa Christiana Andersena (2. apríla). Počas Noci s Andersenom strávia deti nezabudnuteľný čas v knižnici a takýto silný zážitok ich poznačí na celý život v nadobudnutí pozitívneho vzťahu ku knižniciam a kultúrnemu tráveniu voľného času. Nepísanou samozrejmosťou takýchto podujatí je spo-

znanie nových kamarátov. Pri príležitosti 730. výročia prvej písomnej zmienky o našej obci, navštívil deti veľmi starý hosť, Belo IV. ktorý, podľa Dejín obce Hranovnica, veľmi dávno potvrdil venovanie územia našej obce štiavnickému opátstvu. Veselo a viero- rohodne zahraná postava, ešte dlho rezonovala v detských hlavičkách rovnako, ako nezabudnuteľný zážitok výstupu na kostolnú vežu, ktorý deti mohli absolvovať za pomoci dobrovoľníkov z DHZ v Hranovnici. Rovnaký výstup s hasičmi deti absolvovali presne pred desiatimi rokmi. Aj vtedy, aj veľakrát potom, sme mohli požiadať našich hasičov o spoluprácu a po-

moc pri organizovaní rôznych kultúrnych aktivít poriadaných knižnicou. Vždy boli ústretoví a pomohli. Ďakujeme Vám za spoluprácu. Aká by to bola noc, keby sa nehládal poklad? Deti zvládli všetky povinnosti a našli každý ukrytý poklad, takže do svojich provizórnych postieľok si lahli vyčerpané, ale spokojné. Tí, ktorí nestihli byť

s nami tento rok, nemusia smútiť. Na jar dostanú novú šancu. Ďakujeme všetkým výnimočným deťom, ktoré spolu s nami urobili toto čarovné podujatie nezabudnuteľným a všetkým dobrovoľníkom, bez ktorých by sa nič z toho nemohlo zrealizovať. Dovidenia o rok milí „andersenovníci“.

Z. Benková

Aký bol rok 2024 pre dobrovoľných hasičov

S príchodom jesenných mesiacov sa súťažná sezóna 2024 v požiarnom útok s vodou skončila. Tento rok našu obec a dobrovoľný hasičský zbor reprezentovalo 5 hasičských družstiev – dve družstvá detí, muži, muži nad 35 rokov a ženy nad 35 rokov. Zopár súťaží si však odbehli aj naše ženy, ktoré tento rok behávali skôr rekreačne – pre rôzne pracovné, či súkromné povinnosti, sa im tento rok nepodarilo vyskladať stabilné družstvo na celú súťažnú sezónu. Aj napriek tomu, že si odbehli len pár krát, podarilo sa im zaznamenať pekné výsledky.

Hasičskú sezónu v požiarnom útoku s vodou sme rozbehli na „Deň detí“. Našich mladých hasičov čakala ich prvá súťaž dňa 1. júna, a to v obci Štrba. Naši mladí hasiči z tejto súťaže odchádzali s úsmevom na tvári – vybojovali si 1. a 2. miesto v kategórii chlapci. Staršie družstvo zvíťazilo, mladší porazili konkurenciu z ostatných obcí a dosiahli druhé miesto. Trend získavania prvých a druhých miest sa s našimi mladými hasičmi tiahol po celú súťažnú sezónu. Naše staršie zmiešané družstvo si zo 7 súťaží zaradených do Podtatranskej hasičskej ligy mladých hasičov odnieslo sedem prvých miest, čo im zabezpečilo aj celkové víťazstvo v lige. Mladšie zmiešané družstvo za našimi staršími žiakmi však nezaostávalo. Sériu 1. a 2. miest v podaní našich mladých hasičov sa nám podarilo, až na jedinú súťaž, udržať po celú sezónu. Mladšie družstvo si totiž 6-krát odnášalo

domov 2. miesto, z jednej súťaže odchádzali so smolnou zemiakovou medailou. Celkovo sa tak vďaka ich výsledkom umiestnili na 2. mieste v lige, hneď za našimi staršími žiakmi. Zároveň počas súťažnej sezóny prebiehala aj súťaž o „Putovný pohár Hornádskej doliny“. Naši starší žiaci s 50 bodmi túto súťaž vyhrali, za nimi sa na 2. mieste so 44 bodmi umiestnilo mladšie družstvo detí z Hranovnice.

Družstvo mužov nad 35 rokov a žien nad 35 rokov tento rok súťažilo v Podtatranskej hasičskej lige (PHL), kde sa im podarilo predviesť parádne výkony. Naši muži suverénne ovládli ich kategóriu – zo 7 súťaží vyhrali šesť z nich. Nedarilo sa im len na domácej trati v Hranovnici, kde sa umiestnili na 4. mieste. Aj napriek jednému neúspechu však bezkonkurenčne vyhrali Podtatranskú hasičskú ligu v kategórii mužov nad 35 rokov, a to už po 3-krát za sebou. Naše žienky, „v najlepších rokoch“, tento rok čakala ťažká konkurencia. Každé kolo predviedli svoj najlepší výkon, zo 7 súťaží si odniesli 1x 1. miesto, 2x 2. miesto a 4x 4. miesto. Celkovo im to však stačilo, až na nepopulárne 4. miesto v celkovom ligovom hodnotení.

V Tatranskej fajermanskej lige sme túto sezónu držali palce našim mužom. Túto sezónu sa predstavili v obmenenej zostave – privítali nového bécckara Mareka, a po zranení sa k nim pridali ľavý prúdar Samo. Muži sa zo 6 ligových kôl konaných v tejto súťažnej sezóne zúčastni-

li piatich. Začiatok sezóny im vyšiel perfektne – prvé, aj druhé kolo TFL muži vyhrali. Z tretieho kola si odniesli 3. miesto, no v 5. kole si však zapísali dva neplatné pokusy, čo ich obralo o dôležité body v boji o prvenstvo v lige. Na finálovom kole však opäť vyhrali, a tak sa im podarilo udržať na peknom 2. mieste v lige. Okrem ligových súťaží zaradených do TFL sa naši muži zúčastnili aj dvoch kôl PHL, a to u nás doma, kde zvíťazili a v Kravanoch, odkiaľ si odniesli 2. miesto. Súťažnú sezónu zakončili v Spišskom Štvrtku na Memoriáli Tomáša Javorského, kde im chýbalo len 0,01s do ich vysneného 14-tkoveho času. Odniesli si 12. miesto s časom 15,00s (PP: 14,54s). Je to však pekný úspech na tak nabitú konkurenciu, ktorá na tejto súťaži bola.

No a napokon sa pozrieme na naše ženy, ktoré ako sme už spomínali, túto sezónu behali skôr rekreačne, ako súťažne. Mnoho z našich žien, ktoré naše DHZ a obec reprezentovali minulý rok, sme cez túto súťažnú sezónu 2024 mohli vidieť v dresoch iných tímov, kde si pripísali nie jedno víťazstvo v ich lige – Sp. Sobota (okres PP), Bystré (okres VT), Plavnica (okres SL), Sp. Štvrtok (okres LE), Bijacovce (okres LE), Sp. Bystré (okres PP). Zásúťažili si však aj spoločne v dresoch nášho dobrovoľného hasičského zboru, a to najmä na domácich súťažiach a súťažiach zaradených do RHLS. V rámci RHLS sa zúčastnili 3 kôl, z ktorých si odniesli 2x 4. miesto a 1x 7.

miesto. Najviac sa im darilo na domácich súťažiach, kde si z 5. kola Podtatranskej hasičskej ligy odniesli 1. miesto, zo 6. kola Tatranskej fajermanskej ligy 1. miesto a na domácej nočnej hasičskej súťaži skončili na 2. mieste. Pekný úspech zapísali naše ženy na Memoriáli Jána Ševčíka v Bijacovciach – je to jedná z najpopulárnejších nočných hasičských súťaží na Slovensku, ktorú každoročne navštevuje viac ako 50 hasičských tímov. Naším ženičkám sa na tejto súťaži podarilo obsadiť 3. miesto s časom 16,66s z celkovo 15. ženských tímov. Pekný úspech si zapísali aj na Memoriáli Tomáša Javorského v Spišskom Štvrtku kde obsadili 6. miesto.

Ak by sme si to mali zhrnúť, naši mladí hasiči obsadili 1. a 2. miesto v Podtatranskej hasičskej lige mladých hasičov a taktiež 1. a 2. miesto v súťaži o Putovný pohár Hornádskej doliny. Naši muži nad 35 rokov zvíťazili vo svojej kategórii v Podtatranskej hasičskej lige a naše ženy nad 35 rokov sa v tejto lige umiestnili na 4. mieste. V rámci Tatranskej fajermanskej ligy nás reprezentovali muži, ktorí tu obsadili celkovo 2. miesto.

Do konca roka našich hasičov čaká už len účasť na halových súťažiach Zimného halového kvarteta, kde nás budú reprezentovať 19.10 v Gliwiciach (PL), 20.10 v Opave (ČR), 8.11 v Otrokoviciach (ČR), 14.12 v Hlubočkách (ČR) a na finále za rok 2024 a to 11.1.2025 vo Svitávke (ČR). **Karolína Juráčková**

150 rokov dobrovoľného hasičstva v Hranovnici

6. októbra sme v našej obci oslávili 150. výročie založenia Dobrovoľného hasičského zboru. Rok 1874 sme si osvojili za rok vzniku organizovanej požiarnej ochrany v Hranovnici až v roku 2014. Dovtedy sa za rok vzniku považoval rok 1886 (na základe zmienky v účtovnej knihe spolku). Neskôr bola v archíve v Spišskej Sobotě nájdená účtovná kniha obce z roku 1874, v ktorej bola zmienka o starostlivosti obecnej vrchnosti v Hranovnici o boj proti požiarom.

Slávnosť sa niesla v duchu tradícií. Deň sme začali slávnostnou omšou, ktorú odslúžil pán farár ThLic. Roland Gerát. Na omši sa zúčastnili všetci aktívni členovia nášho zboru v slávnostných uniformách, ale aj v športových dresoch, v ktorých náš zbor a obec reprezentujú. Naše výročie s nami prišli osláviť aj družobní bratia hasiči z OSP Szaflary (Poľsko), ale aj hostia z SDH Brno – Starý Lískovec (Česká Republika), DHZ Kravany, DHZ Spišské Bystré, DHZ Vernár, DHZ Vikartovce, DHZ Spišský Štiavnik, DHZ Šuňava, DHZ Liptovská

Teplička, DHZ Hôrka, DHZ Hozelec. Prišli aj hostia z výboru z Územnej organizácie DPO SR Poprad.

Po slávnostnej omši pán farár posvätil všetky vozidlá a prapory, ktorými zbor disponuje. Sú to vozidlá: CAS32 T138, AVIA31, IVECO DAILY, Mercedes a dva prapory: historický a nový prapor aj so stuhami. Pán farár posvätil aj historickú ručnú hasičskú striekačku Hincavku. Je to štvorkolesová ručná striekačka ťahaná konským záprahom a pochádza z roku 1898.

Po posvätení techniky sme sa slávnostným sprievodom presunuli do reštaurácie B Club. Hasičská technika nášho zboru aj hostí pokračovala spanilou jazdou po obci za sprievodu húkania sirén. V sále sa hostom krásnym príchovorom prihovorila pani starostka obce Hranovnica PhDr. Angelika Farkašová. Prihovor mali aj predseda DHZ Hranovnica pán Tomáš Šavel a predseda Územnej organizácie DPO SR Poprad pán Ing. Ján Fridman. Svojimi slovami nás pri srdci zahrial aj náš pán farár ThLic. Roland Gerát. Po spo-

ložnej modlitbe pod vedením pána farára nasledoval slávnostný obed, po ktorom sme pristúpili k povyšovaniu a odmeňovaniu členov.

Pri tejto príležitosti by sme do konca tohto roku chceli vydať brožúru s názvom 150 rokov hasičstva v Hranovnici.

Aj touto cestou by sme opäť chceli poďakovať všetkým prítomným, že s nami oslávili toto krásne výročie. A poďakovať všetkým členom aj nečlenom, ktorí sa na prípravách tejto slávnosti akýmkoľvek spôsobom pricinili. Ďakujeme aj sponzorom, ktorí nás celý rok nie len finančne, ale aj materiálovo podporujú. Z mnohých medzi tých najvýznamnejších patrí obec Hranovnica a pán Štefan Benko. Všetkým srdečne ďakujeme a veríme, že našu spoluprácu budeme aj naďalej rozvíjať a s Božou pomocou a spoločnými silami bojovať proti ničivým živlom.

BOHU NA SLÁVU, BLÍŽNEMU NA POMOC!

Mgr. Barbora Jozefčáková
tajomníčka DHZ Hranovnica

Púť Kráľovskou cestou

Dňa 24. augusta 2024 sa uskutočnilo XXII. turistické podujatie „Púť Kráľovskou cestou“. Účastníci tejto akcie, prevažne mladí ľudia, medzi ktorými bol aj pán farár Daniel Šalát zo Spišského Štiavnika a Jozef Gallovič, dekan z Trnavy, rodený Hranovničan prešli namáhavú trasu v dĺžke okolo 20 km z Hranovnického plesa na Smrečiny.

Väčšina starších seniorov využila odvoz až priamo na Smrečiny, aby sa aj oni zúčastnili jedinečnej svätej omše, ktorá sa koná každoročne.

Odmenou všetkým účastníkom bolo krásne prežívanie prítomnosti v spojení s minulosťou. Hranovničania putovali po Kráľovskej ceste, po ktorej v minulosti chodila aj noha bulharského kráľa Ferdinanda I. Coburga, v čase pobytu na svojich kaštieloch. Tieto cesty poznali aj ich predkovia, ktorí boli v službách panovníka. Svätú omšu

vysluhovali pán farár D. Šalát a J. Gallovič. Oba sa s radosťou prijali pozvanie, nakoľko náš duchovný otec bol na duchovných cvičeniach a nemohol sa púte zúčastniť.

Pri svätej omši si Hranovničania zaspomínali na tých, ktorí už medzi nami nie sú. Na mladých priateľov, ktorých tragické udalosti vytrhli z kruhu milovaných rodín. Pri tejto púti v duševnom spojení putovali spolu s nimi, obetovali námahu svojim nebohým kamarátom, priateľom a známym.

Ako tento deň vnímali prítomní stačí vyjadrenie jedného z účastníkov púte: „Prežívali sme dnešnú prítomnosť, keď sme vnímali krásu našich hôr, za nádherného počasia, v spojení so spomienkou na minulosť, na našich mladých tragicky zosnulých.“

Za túto vydarenú akciu patrí poďakovanie organizátorom a to OÚ Hranovni-

ca, Rímsko-katolíckej cirkvi Hranovnica, pani starostke PhDr. Angelike Farkašovej - zároveň aj dirigentke chrámového zboru, ktorý svojimi piesňami ešte zvýraznil dôstojnosť svätej omše, obidvom pánom farárom za ich prítomnosť a krásne povzbudivé slová v homílii.

Poďakovanie patrí aj dob-

rovoľníkom, ktorí už od rána varili pre účastníkov púte guláš, ktorý bol tak, ako každý rok na jednotku.

Všetci zúčastnení ďakujú aj za tričká, ktoré im budú pripomínať Púť Kráľovskou cestou 2024 a odkazujú: „O rok sa na Kráľovskej ceste zídeme zas.“

Paed.Dr. Helena Vallušová

Hranovnický spravodajca – občasník obce Hranovnica

Vydáva Obec Hranovnica, Sládkovičova č. 398/14, 059 16 Hranovnica, IČO: 00326224. Vychádza v náklade 500 kusov. Redakčná rada: PhDr. Angelika Farkašová, Viera Kikťová, Mgr. Mária Gavalerová. Kontakt: spravodajca@hranovnica.sk. Tlač: Tlačiareň Kežmarok GG, s. r. o. Foto: Samuel Valluš, archív DHZ a archív MS SČK. Redakcia si vyhradzuje právo úpravy a krátenia príspevkov. ISSN 1339-9993. Registrácia: EV 5183/15. Podpísané články vyjadrujú názor autora a nemusia byť vždy totožné so stanoviskom redakcie a vydavateľa. Kopírovanie, opakované publikovanie a rozširovanie ktorejkoľvek časti novín sa povoľuje len s písomným súhlasom vydavateľa. Neprešlo jazykovou úpravou.